

เปิดตาเห็นธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ อากาศร่มเย็น ความสงบสงัด นี่ธรรมะ สัจธรรม สิ่งที่แสงสี่เสียงนี้ โลกเขาสร้างขึ้นมา สัจจะ เห็นไหม มีดแล้วสว่าง สว่างแล้วก็มีด อันนี้เป็นของคู่ เราเกิดมากับโลก เราตั้งใจมาประพฤติปฏิบัติธรรม ถ้าประพฤติปฏิบัติธรรม ธรรมะคืออะไร? ธรรมะคือสัจจะ สัจธรรมนะ นี่กิริยาของธรรม แต่เวลาทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ ความจริงอันนั้นเกิดจากสัจจะอันนี้ ที่นี้เรามาปฏิบัติธรรม เราพยายามทำความเป็นจริงของเราให้ขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงของเราขึ้นมา เวลาฟังธรรมๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมัยพุทธกาล พระมาบวช บวชเมื่อเฒ่า เวลาไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขอกรรมฐานแล้ว เข้าป่าไป เข้าป่าไป ไปฟังธรรมในป่า ในป่าเวลาประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา สิ่งที่เราฟังจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา กิเลสมันเชื้อใหม่ ความเห็นของเรามันยอมรับความจริงใหม่ ถ้าไม่ยอมรับความจริง ต้องให้เข้าป่าเข้าเขา ให้สิ่งสงบสงัดนั้นเป็นครูสอน เป็นครูสอนคือบังคับไป บังคับให้สิ่งที่เราปรารถนา เราต้องการ สิ่งที่เราจินตนาการ กับความเป็นจริงมันเป็นแบบใดละ

ถ้าความเป็นจริง ความเป็นจริงเกิดขึ้นมา เราจะรู้ได้ เราจะรู้ได้ในเมื่อถ้าเกิดสัจจะขึ้นมาใน หัวใจของเรา เรารู้ได้เพราะสิ่งใด เรารู้ได้เพราะเรามีสติใจ เรามีสติมีปัญญา สิ่งที่เกิดขึ้น เกิดขึ้น จากสัญญาอารมณ์สิ่งที่เราจินตนาการ แต่เวลาความจริงเกิดขึ้น เกิดขึ้นจากความเพียรของเรา ใจ ความเพียรชอบ ความเพียร ความวิริยะ ความอดสาหะของเรา ความเพียรในการประพฤติปฏิบัติ เวลาที่มีสติปัญญามันยับยั้งได้หมด ยับยั้งสิ่งที่ฟุ้งซ่าน ยับยั้งสิ่งที่มันปรารถนามันต้องการ โดยกิเลส ตัณหาความทะยานอยากไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริงนะ ความทุกข์ความยากของเรา เราตั้งสติของเรา กำหนดพุทโธของเรา ใช้ ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันรู้มันเห็นอย่างนี้ ถ้ามันรู้มันเห็นของมัน สิ่งที่เรา เห็นมันเกิดขึ้นมาจากไหน? เกิดมาจากสติปัญญา สิ่งที่เราเวลามันขาดสติละ สิ่งที่เราขาดสติ มัน จินตนาการของมันไป ถ้ามันจินตนาการของมันไป สิ่งที่เรามันเป็นขึ้นมามันเป็นขึ้นมาจากอะไรละ มันเป็นขึ้นมาจากสัญชาตญาณไง มันเป็นขึ้นมาจากธาตุรู้ สิ่งที่เราจิตปฏิบัติมันเกิดขึ้นมาจากเรามี ปฏิสนธิวิญญูณ สิ่งที่เกิดขึ้นๆ เกิดขึ้นจากขั้น ๕ เกิดขึ้นจากสัญชาตญาณของมนุษย์ สัญชาตญาณของจิต ถ้ามีสัญชาตญาณอย่างนั้นมันรู้ได้อย่างไร มันรู้ไม่ได้

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราเป็นคนคัดเลือกเองใช่ไหม เราแยกแยะของเราเองใช่ไหม สิ่งที่เรา ทำอย่างนี้ เราฟังธรรมๆ มา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ให้ความวิเวก กายวิเวก จิตวิเวก สิ่งสถานที่ เป็นที่วิเวก วิเวกขึ้นมาเพื่ออะไร? เพื่อให้จิตใจมันกล่อมจิตใจของเราให้สงบระงับเข้ามา สงบ ระงับเข้ามามันจะเป็นความจริงของเรา ถ้าความจริงมันเกิดขึ้น ความจริงเกิดขึ้นมา

สิ่งที่มีคุณค่ากับเรา เราเกิดมาแล้ว เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สัตว์บนสัตว์ เราเป็นบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากธรรมไว้นะ เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน เวลา มารมาคลไจๆ “มารเอ๋ย เมื่อใดภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ของเรายังไม่เข้มแข็งสามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้ เราจะไม่ยอมนิพพาน”

จนเทศนาว่าการนะ ฝากธรรมและวินัยไว้บริษัท ๔ จนถึงวันมาฆบูชา มารมาคลไจตลอดๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดกับมาร “มารเอ๋ย บัดนี้ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาของ เราเข้มแข็งสามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้ อีก ๓ เดือนข้างหน้าเราจะนิพพาน”

นี่ฝากไว้กับบริษัท ๔ ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้เราเกิดมาเป็นชาว พุทธ เราเกิดมาแล้วถ้าเรามีสติปัญญา เราเกิดมาเราก็มีการศึกษาหาความรู้ของเราเป็นวิชาชีพของ เรา วิชาชีพเกิดขึ้นมา คนฉลาดกับคนดี คนดี คนฉลาด คนมีวิชาชีพต่างๆ สิ่งนั้นเราศึกษามาเป็น วิชาชีพ แต่ถ้าเราฉลาดละ เราฉลาดแล้วมีศีลธรรมด้วย เป็นคนดีด้วย ถ้าคนดี เห็นไหม คนดีคือ อะไร คนดีคือซื่อสัตย์กับตนเองไง สุจริตชนไง

คนดีถ้ามีศีลธรรมจริยธรรม เราทำวิชาชีพของเรา เราทำด้วยความสุจริตใจ ถ้าทำด้วยความ สุจริต คนดีมันจะปกครองตัวเรา ถ้าเราเป็นคนดี เราจะดีต่อเนื่องๆ ไป ต่อเนื่องเพราะอะไร เพราะ

เราทำสัมมาอาชีวะ เราทำความถูกต้องตั้งงามขึ้นไป ชีวิตของเราจะเจริญรุ่งเรือง ถ้ามันจะขาดตกบกพร่องบ้าง ขาดตกบกพร่องบ้างเพราะผลของวิภูฏะ ผลของเวรของกรรม ใครสร้างบุญสร้างกรรมมา แต่เราเชื่อสัตย์ใจ เราเชื่อสัตย์เพราะเราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ

เราเกิดมาแล้วมีการศึกษา ศึกษามาเป็นวิชาชีพ แต่ถ้าความเป็นคนดี ถ้าเป็นคนดี ความสุจริตนั่นคือศีลธรรม ถ้าศีลธรรม เรามีศีลธรรมในหัวใจใหม่ เราก็ประพฤติปฏิบัติของเรา เราดำรงชีวิตของเราเข้าไป ถ้าเราจะปฏิบัติละ เห็นใหม่ เวลาเราเห็นภัยในวิภูฏะสงสาร เราถึงได้มาบวชเป็นพระ ถ้าบวชพระ บวชพระเพื่อประสงฆ์สิ่งใด บวชพระเพื่อปฏิบัติใจ

เวลาบวชพระขึ้นมา อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่มาแล้วเป็นสมมติสงฆ์ สมมติสงฆ์บวชร่างกายแล้วจิตใจละ จิตใจเราต้องประพฤติปฏิบัติของเราเอง จิตใจเราจะมาปฏิบัติของเรา ถ้ามันจะบวชใจเราให้เป็นพระละ ถ้าเป็นพระ เห็นใหม่ ทางโลกเขา เขาว่าเป็นสุจริตชน เขาเป็นคนดี คนมีศีลธรรมของเขา นั่นเป็นคนดีของเขา ถ้าคนดีของเขาทำคุณงามความดีต่อไป มันก็ผลของวิภูฏะ เวียนว่ายตายเกิดตามบุญกุศลอย่างนั้น ถ้าเราจะเวียนว่ายตายเกิดอยู่ เราก็มีบุญกุศลให้เป็นที่พึ่งที่อาศัยของเราไป

แต่นี้เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีการศึกษา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากธรรมวินัยกับเราไว้ มันเป็นมรดกตกทอดมา ถ้าเราจะค้นคว้าละ เราจะค้นคว้า เราก็ค้นคว้าตามหัวใจของเราไป เราจะไปค้นคว้าจากที่ไหนละ เราจะค้นคว้าหัวใจของเรา แล้วทำไมเราต้องมาวัดมาวาละ ทำไมพระเราต้องออกธุดงค์ละ ในเมื่อค้นคว้าในหัวใจของเรา หัวใจเราก็มีอยู่แล้ว ทำไมเราต้องไปธุดงค์

ไปธุดงค์ก็ไปค้นคว้าหาใจเรานี้ ไปค้นคว้าหาความจริงในหัวใจเรานี้ แต่อาศัยสิ่งนั้น อาศัยสิ่งนั้นบีบบังคับ อาศัยสิ่งนั้นตัดแปลงตน อาศัยสิ่งนั้นๆ

ชีวิต ชีวิตเกิดมา ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด คนเราเกิดมา ชีวิตนี้มันต้องตายไปข้างหน้าแน่นอน ถ้าตายไปข้างหน้า แล้วทำไมต้องทำมาหากินละ ทำไมต้องทำหน้าที่การงานละ ก็ทำหน้าที่การงานเพื่อดำรงชีวิตใจ ดำรงชีวิตไว้ทำไมละ ดำรงชีวิตไว้ ถ้าใครสร้างบุญกุศล ทำคุณงามความดี เขาก็เพื่อปรารถนาให้เกิดสิ่งที่ตั้งงามขึ้นไป เขายังต้องทำหน้าที่การงานของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทำไมถ้าจิตใจมันอยู่ในร่างกายนี้ เราปฏิบัติที่ไหนก็ปฏิบัติได้

เป็นความคิด ที่ไหนก็ปฏิบัติได้จริงๆ ถ้าเวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติสิ้นสุดแห่งทุกข์แล้ว ท่านจะอยู่ที่ไหนก็ได้ จะอยู่ในป่าก็ได้ จะอยู่ในเมืองก็ได้ จะอยู่ที่ไหนก็ได้ แต่ท่านปรารถนาอยู่ในป่าแน่นอน เพราะในปัจจุบันนี้ ปกติเราทำหน้าที่การงานกันแล้ว วันหยุดเราก็อยากไปพักผ่อนไปพักผ่อน เราก็ยังไปหาธรรมชาติเลย เราจะไปหาอากาศที่บริสุทธิ์ เราจะไปหาสิ่งแวดล้อมที่ดี เราก็ปรารถนาอย่างนั้น เราปรารถนาของเราอยู่แล้ว

ฉะนั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเขาเข้าป่าเข้าเขาไป สิ่งนั้นมันเป็นสัจจะเป็นความจริงของมัน มันก็เป็นธรรมชาติสร้างมาอย่างนั้นนะ สิ่งที่เราอยู่ในเมือง คุณสิ มันก็มีมนุษย์สร้างทั้งนั้นนะ ถ้ามนุษย์สร้างขึ้นมา ต้องมีการบำรุงรักษา ต้องมีเก็บค่าส่วนกลาง ต้องมีทุกอย่าง ฉะนั้น เราเอาความจริงของเราเรายู่กับเรานะ เลี้ยงชีพด้วยปถวิแข่ง เราอาศัยความเป็นจริงของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงของเรา

ถ้าเราปฏิบัติตามความจริงของเรา สิ่งนั้นที่เราถึงจะต้องออกธุดงค์ เราถึงต้องออกประพฤติปฏิบัติของเรา ออกประพฤติปฏิบัติเพราะตัดแปลงตน สิ่งใดถ้ามันนอนจมอยู่กับอะไร จิตใจของเรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เรานอนจมอยู่กับมัน เรานอนจมอยู่กับมัน เคยชินอยู่กับมัน

เวลาเคยชิน เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ ท่านบอกไม่ให้เคยชิน ไม่ให้เคยชินกับสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น แม้แต่อารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ย่ำคิดย่ำทำๆ นี่มันเคยชินกับมัน ถ้าเคยชินกับมัน เราก็ศึกษามาแล้ว ด้วยเหตุด้วยผล สิ่งนี้มันดึงามไปหมด...มันดึงามแบบวิทยาศาสตร์ ดึงามแบบสุขภาพใจ เขารักษาสุขภาพเขา บรรเทาทุกข์ไปวันๆ หนึ่งนะ นี่ความดึงามอย่างนั้น

แต่ถ้าเราเอาจริงล่ะ เวลาจะเอาจริงนะ เอาจริง เราจะต้องทำความสงบของใจเข้ามา เราละหมด เราละเราวางหมดแล้ว แล้วเรามาบวชพระ เรามาบวช เราบวชเพราะเราเสียสละความเป็น สติธิเสรีภาพทางโลก สติธิเสรีภาพทางโลกมันมีกฎหมายบังคับ เวลาเราบวชเป็นพระก็มีศีลธรรม บังคับอีก เห็นไหม สติธิเสรีภาพทางโลกเราก็เสียสละมาแล้ว เราจะมาประพฤติปฏิบัติ เรามีศีลมีธรรมของเรา ถ้าเรามีศีลมีธรรมของเรา สิ่งที่เราจะทำความเป็นจริง ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

เหมือนทางโลกเขา วัฒนธรรมประเพณีนะ เวลาเขาเล่นกัน เขาปิดตาตีหม้อๆ เขาเอาผ้าผูกตา แล้วให้เดินไปตีหม้อ มันเป็นวัฒนธรรมของเขา เขาเล่นของเขา เขาปิดตาตีหม้อ เวลาเขาปิดตาแล้วเขาจะไปตีหม้อ ผู้ที่เป็นกัฬาก็ยืนดูอยู่ เขาก็สู้ เขาพยายามจะเฮฮา กัน จะให้ตีหม้อให้ถูก ถ้าตีหม้อถูก แสดงว่าเขาตีถูก ถ้าเขาตีผิด ตีผิดเขาก็เฮฮา กัน นี่ปิดตาตีหม้อ นั่นเป็นวัฒนธรรมของเขา เป็นกัฬาก็เป็นกัฬาของเขา เป็นการละเล่นพื้นบ้านของเขา ฉะนั้น เวลาคนที่เขาจะปิดตาไปตีหม้อ เขาจะเล่นของเขา เขาปิดตาของเขา เขากะระยะของเขา เขาไป เขาจะตีให้ถูก แล้วบางทีตีถูกก็มี ตีผิดก็มี นี่ปิดตาตีหม้อ

แล้วของเราละ เวลาประพฤติปฏิบัติ เราจะปิดตาตีธรรมใหม่ ถ้าเราจะปิดตาของเราแล้วเราจะไปตีธรรม เราจะเอาสังฆกรรมอันนั้น เรามีเป้าหมายของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา จะเอาความจริงของเรา มันจะได้ความจริงนั้นใหม่ละ

ถ้ามันจะได้ความจริง มันจะได้ความจริงอันนั้น เห็นไหม เวลาเราศึกษามา เราเข้าใจมา มันก็เหมือนเรากะระยะทางนั้นละ เรากะระยะของเรา เราปิดตาแล้วเขาจะไปตีหม้อให้มันถูก ถ้าตีเขาถูก เขาก็ได้รางวัลของเขา เขาแข่งขันกัน เขาก็เป็นฝ่ายชนะของเขา

ไอนี้ก็เหมือนกัน เราปิดตาของเรา เราจะตีธรรมะของเรา เราจะตีธรรมให้แตก มันจะเป็นไปได้ใหม่ละ มันจะเป็นได้ใหม่ ถ้ามันเป็นได้ คุณ คนที่ปิดตาตีหม้อ เขาตีถูกก็ได้ ตีผิดก็มี ส่วนใหญ่ตีผิด แต่ตีถูกก็มี แต่นี้ก็เหมือนกัน ถ้าจะปฏิบัติตามความเป็นจริงๆ เวลาเขาปิดตาตีธรรม เราคาดเราหมาย จิตใจใครมีจริตมีอำนาจวาสนา เวลาภาวนาไป เห็นไหม มันเป็น ปิดตาตีธรรมๆ คือมันไม่ได้เปิดหูเปิดตา มันไม่ได้เปิดหูเปิดตา มันจินตนาการไปโดยความคิด โลภภัย ปัญญา โดยสัญชาตญาณ โดยความคิด โดยจินตนาการของเรา เราคิดว่ามันเป็นธรรมๆ แล้วเวลาเราตริกันในธรรมๆ มันตริกในธรรมนะ

คุณสิ เวลาพระโมคคัลลานะ พระอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เวลาพระโมคคัลลานะไปศึกษากับสังยุชย์ ศึกษาที่สังยุชย์ “นั่นก็ไม่ใช่ สิ่งใดไม่ใช่ก็คือไม่ใช่”

“ไม่ใช่แล้วอย่างไรต่อ”

“ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่”

จนพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะมาปรึกษากันเลยว่าอาจารย์ของเรามีความรู้แค่ไหน ถ้าเราปฏิบัติไปแล้วมันจะมีความรู้ได้ทำนองนี้เอง ลัญญุกันไว้ ลัญญุกันไว้ว่า ถ้าใครเจอครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง ถ้าใครได้ธรรม อย่าปิดบังกัน ต้องมาเจอจางัน พระสารีบุตรไปเห็นพระอัสสชิ บิณฑบาตอยู่ เห็นความสงบระงับ กิริยาการเคลื่อนไหว ถ้าใจของพระอรหันต์ พระสารีบุตรมีปัญญามองออก ตามพระอัสสชิไป เวลาตามพระอัสสชิไปจนทำกัทรกิจเสร็จแล้วไปขอคำแนะนำ พระอัสสชิบอกเลย “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่า ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ เราต้องไปดับที่เหตุนั้น”

พระสารีบุตรฟังธรรมเป็นพระโสดาบัน ไปบอกพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบันเหมือนกัน เวลาพระโสดาบัน เวลาจะลาลัญญุขไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วไปเอหิภิกขุบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติใน กว่างเหงาหวานอนๆ นี้พระโสดาบันนะ พระโมคคัลลานะเป็นพระโสดาบัน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการให้ประพฤติปฏิบัติ โกงงว่งๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยฤทธิ์ บอกวิธีการแก้ เห็นใหม่ ให้ตริกในธรรมๆ ให้ตริกในธรรมคืออย่าไปนอนจมอยู่สิ่งใด ให้ตริกในธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เทศนาว่าการมา ให้ตริก ให้เอามาตริก ให้จิตเกาะไว้กับธรรม ถ้ามันไม่หาย ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้แห้งหน้าดูดาว ถ้าถึงที่สุดแล้วไปไม่รอดนะ ให้นอนเสีย ให้พักผ่อนก่อนแล้วค่อยมาประพฤติปฏิบัติ

นี่ให้ตริกในธรรม คำว่า “ตริกในธรรมๆ” เวลาเราตริก เวลาเราพิจารณาของเรา เราใช้ปัญญาของเรา ตริกในธรรม ปิดตาตีธรรมๆ เวลามันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้คือมันซาบซึ่ง มันซาบซึ่ง มันมีความพอใจ มันมีจินตนาการ มันคิดว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมใจ

ถ้าเขาปิดตาตีหม้อนะ เขาเป็นกัฬา เขาปิดตาเป็นการเสี่ยงทาย เป็นการเสี่ยงทายว่าจะทำถูกหรือทำผิด แต่นี่ของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติธรรม เราจะปิดตาตีธรรมหรือ ปิดตาตีธรรมเพราะเหตุใด ก็บอกว่าไม่ต้องใช้ปัญญา ให้ฟังเอา ให้ดูเอา ให้เข้าใจเอาไปอย่างนั้น ใสนี้มันเป็นสิ่งใด มันจะเป็นความจริงไปได้ไหมล่ะ ถ้ามันเป็นความจริงไปไม่ได้ เราต้องลืมหัด ลืมตาๆ เวลาโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ เวลาคนเขาหลับตาเขาก็ว่าหลับตา ลืมตามันก็ลืมตา โดยเด็ก เด็กเกิดมาเตี้ยนอนหลับมันก็หลับตา เวลาลืมหัดลืมตา อันนี้เป็นเรื่องของสุขภาพ เรื่องของร่างกาย

แต่หัวใจละ หัวใจมันมืดบอด หัวใจมันมืดบอดมันจะเปิดตาอย่างไร ถ้ามันไม่เปิดตา มันปิดตา เราปิดตาจะตีธรรม คาคไปหายไป แล้วเวลาความเชื่อของตัวใจ ห้ามคิดๆ ให้อู้อย่างนั้น ห้ามคิดๆ มันจะปิดตาแล้วจะตีเอา ตีว่ามันเป็นจริงไม่เป็นจริง เสียงทายเอาว่าถูกหรือไม่ถูก ก็มีแค่นั้นนะ

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์เราสอนนะ ท่านบอกว่าพยายามทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าคำว่า “ทำความเข้าใจเข้ามา” ถ้าจิตใจของคน เราจะประพฤติปฏิบัติ เริ่มต้นเราเห็นโทษกับการเกิด เราไม่อยากจะเกิดอีก เราเห็นโทษจากการเกิดนะ “ที่ไหนมีการเกิด ที่นั่นมีการดับ ที่ไหนมีการเกิด จะต้องมีการตาย”

ฉะนั้น เวลาเราเกิดมา เรามีชีวิตนี้มาแล้ว ชีวิตนี้เป็นอริยทรัพย์ อริยทรัพย์เพราะอะไร เพราะจิตนี้มันต้องเกิดแน่นอน แต่มันเกิดในสถานะอะไรละ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดในนรกอเวจี เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม แต่ปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วเกิดมาพบพระพุทธศาสนา อันนี้คือว่าอริยทรัพย์ในอริยทรัพย์เพราะเหตุใด เพราะว่าเรามีกายกับใจใช่ไหม

ร่างกายมันต้องการอาหารของมัน คุณี ออกซิเจน การหายใจ ถ้าเราขาดการหายใจ ๕ นาที สมองตายตายแล้ว เราต้องมีอาหาร อาหารอย่างหายาบคืออาหารบำรุงร่างกาย อาหารอย่างละเอียดคือลมหายใจ สิ่งนี้มันบีบบังคับเราอยู่ มีกายกับใจๆ เวลาเทวดา อินทร์ พรหม เขากายทิพย์ๆ เขาไม่มีร่างกายนี้ให้มากดถ่วงเขา เขาหมดอายุขัยของเขา วาสนาของเขา วาสนาของเขาหมดอายุขัยของเขา เขาก็ดับขันธเขาไป เขาก็เวียนว่ายตายเกิด เขาถึงเพติดเพติดกับชีวิตความเป็นอยู่ของเขาไป

แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเป็นคนมีบุญกุศล มีบุญกุศลเพราะอะไร มีบุญกุศลเพราะมีคุณธรรมไป เพราะมีสังฆธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เราศึกษาไป ให้เราศึกษาแล้วเราจะได้ประพฤติปฏิบัติ ฉะนั้น เวลาได้ประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอยู่แล้ว ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง เวลาร่างกายมันบีบคั้น เรานั่งอยู่เฉยๆ มันก็เมื่อย เรานั่งอยู่ เราต้องเปลี่ยนแปลง ทุกข์คือสิ่งที่ทนไว้ไม่ได้ ทุกข์คือสิ่งที่เราทนไม่ได้ นี่คือทุกข์ ทุกข์มันบีบคั้นอยู่ ถ้าบีบคั้นอยู่ ถ้าเราศึกษาธรรมะมันจะเห็นจริงเลย

แต่เราไม่ได้ศึกษาธรรมะ เราก็เป็นความเคยชิน อยู่กับโลกก็พลิกแพลงเปลี่ยนแปลง อิริยาบถไปของเราเรื่อยๆ อยู่อย่างนั้นนะ ทั้งๆ ที่มันมีร่างกายให้เป็นทีละจุดใจไป มันให้เป็นที่

สะดุดใจว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนชัดๆ อย่างนี้ แต่เราเอาสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์กับเราไหม เราไม่ได้มองสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเราเลย เราไปมองแต่ว่าสุขภาพของเรา ออกกำลังกายของเรา มันก็เป็นเรื่องความทุกข์ทั้งนั้นนะ ไปทำให้ตัวเองเดือดร้อนทำไม ออกไปวิ่งอยู่อย่างนั้น ออกไปเดินให้มันเหงื่อไหลไคลย้อยไปทำไม

อ้าว! เขาก็ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพร่างกายของเขาไป เพื่อจะได้แข็งแรงไป จะได้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บไป แต่มันได้มาด้วยสิ่งใด ได้มาด้วยต้องมีการกระทำอะไรไหมมันถึงได้มา สุขภาพมันหาซื้อที่ไหนได้ล่ะ มันก็ต้องทำเองขึ้นมา ฉะนั้น ถ้ามันทำเองขึ้นมา ร่างกายและจิตใจบีบคั้นให้เราได้คิด ถ้าคนได้คิดนะ มันเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลยละ

แต่ถ้าคนไม่ได้คิดนะ มันก็มองแต่ว่าเราเกิดเป็นมนุษย์ใช้ไหม เราต้องมั่งมีศรีสุข เราต้องเทียมหน้าเทียมตาสังคม เราจะต้องมีความเสมอภาคไปกับเขา เราก็ชวนขวยไปกับเขา ถ้าคนที่มีความคุณธรรมเขาคิดได้อย่างนี้นะ มันไม่มีความผิด มันไม่ใช่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก เพราะเป็นหน้าที่ แต่เวลาทำไปแล้ว ความทุกข์ความยากขึ้นมาที่มันบีบคั้นขึ้นมา มันอยากได้อย่างนั้น กิเลสมันเริ่มพลิกแพลงแล้ว เริ่มปลิ้นปล้อนแล้ว เริ่มหาทางลัดแล้ว เริ่มจะเอาเปรียบคนอื่นแล้ว อันนี้นะกิเลส

ฉะนั้น สิ่งที่น่าที่การทำงาน เราหาสิ่งนั้น หาเพื่อดำรงชีวิต เป็นงานของเรา คุณภาพของจิต ถ้าคุณภาพของจิต พันธุกรรมของคนที่ดีมันคิดแต่เรื่องดีๆ ทั้งนั้นนะ ในเมื่อวิชาชีพของเราอยู่อย่างนี้ สังคมเป็นแบบนี้ แต่เราจะทำคุณงามความดีของเรา ถ้าคุณงามความดีของเรา คนที่มันคนนะ เขาหลบเขาหลีกเลี่ยงของเขา เขาพาชีวิตของเขาไม่ให้เผชิญภัยมากเกินไปนัก แต่คนถ้าไม่มีสติปัญญามันตีโพยตีพายไปตลอด อันนี้เป็นวุฒิภาวะของจิตที่มีกำลังและไม่มีกำลัง

ฉะนั้น คนที่มีสติปัญญา เวลาเกิดเผชิญสิ่งใดมันให้สะดุดใจๆ สะดุดใจนะ เกิดมาทำไม เกิดมาโลกเขาก็อยู่กันอย่างนี้ ทำไมเราต้องมาเดือดร้อน คำว่า “เดือดร้อน” กิเลสมันพูด แต่เวลาจิตใจของเรา เราเดือดร้อนที่ไหน เรามีศรัทธาเรามีความเชื่อของเรา ถ้าเรามีศรัทธาความเชื่อของเรา เราจะแสวงหาสิ่งที่เป็นคุณธรรม

เวลาวิชาชีพมันยังเลี้ยงร่างกาย เลี้ยงร่างกายเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิต แต่เรามีสติมีปัญญา เราจะปฏิบัติละ สี่ล สมภาสิ ปัญญา สี่ลคือความปกติของใจ แต่โลกเขาก็ว่าสี่ลคือสี่ล ๕ สี่ล ๘ สี่ล ๑๐ สี่ล ๒๒๗ อันนั้นคือข้อห้าม

แต่ถ้าศีลของเราเนะ มีความปกติของใจ ใจเราปกติใหม่ ใจของเรามันหยุดนิ่งใหม่ ถ้ามันหยุดนิ่ง ศีลมันสมบูรณ์ แต่ใจนี้มันคิดคิด สิ่งที่เกิดคิดๆ มันคิดมาจากไหน? ก็คิดมาจากความคิด คิดมาจากเจตนาที่มันจะแสวงหาว่านี่ ถ้าไม่มีความคิดมันทำอะไรบ้าง เพราะมันมีความคิดมีความปรารถนาใช้ใหม่ มันถึงได้มีการกระทำ แล้วการกระทำมันถูกต้องจึงงามมันก็อยู่ในศีล

ถ้ามันทำผิดละ มันก็ทุศีล มันทำให้ศีลขาด ศีลต่าง ศีลพร้อย ศีลทะลุไป ถ้าศีล แล้วพระเจ้าเวลาศีลขาดละ เพราะเราเป็นสมมุติสงฆ์ ในเมื่อการดำรงชีวิตมันก็มีความผิดพลาดเป็นธรรมดา ถ้ามีความผิดพลาดนะ เพราะไม่มีเจตนา ความผิดพลาดมันเกิดขึ้นแล้วเราก็ปลงอาบัติสิ เราปลงอาบัตินะ ถ้าไม่ให้ผิดเลยเอาที่ไหนมาไม่ผิด

ถ้าเราปลงอาบัติ ปลงอาบัติเพื่อจะยับยั้งไว้แค่นี้ แล้วเราจะตั้งสติไม่ให้กิเลสมันพลิกแพลงเอาสิ่งนี้มาย้อนศร มาย้อนศรเราว่า “เพิ่งทำผิดมาเดี๋ยวนี้เอง แล้วตอนนี้ก็จะมานั่งสมาธิภาวนา” ปลงอาบัติเสีย จบ จบแล้ว เราจะเริ่มต้นของเราใหม่ ถ้าเริ่มต้นใหม่ เราทำของเรา ศีลคือความปกติของใจ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาเราว่าเราศึกษามาแล้วไง นี่ไง ปิดตาดีธรรมๆ เขาบอกว่าเขามีการศึกษา เขามีความรู้ของเขา

ในเมื่อตริกในธรรม คำว่า “ตริกในธรรมนะ” เวลาเราจินตนาการไป เราคิดไปโดยใช้ปัญญาแยกแยะไป จิตใจมันราบรื่น จิตใจมันปล่อยวางได้ คำว่า “ปล่อยวาง” คนเราถ้ามีสำนึกที่ดี พฤติกรรมของเขามีแต่สิ่งที่ดีๆ เวลาพฤติกรรมของคนเห็นแก่ตัว พฤติกรรมของคนเห็นแก่ได้ มันก็ไปกว้านเอาสิ่งต่างๆ มาทำลายตัวมันเอง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาตริกในธรรมๆ ถ้าจิตใจดีงามมันก็ปล่อยวางได้ มันก็เข้าใจได้ อันนี้ถ้ามีสตินะ ถ้ามีสติมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ตรงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสอนพระโมคคัลลานะไง ถ้าเธอร่วงเหงาหาวนอน เธอควรตริกในธรรม ตริกในธรรม ตริกในธรรมให้มันสว่างโพล่ง ตริกในธรรมให้จิตใจมันกล้า มันเข้มแข็งของมันขึ้นมา เพราะมันตริกในธรรม มันทำงานไง คูสิ เวลาน้ำขุ่น เขาใช้สารส้มแกว่ง ตะกอนมันจะนอนลงไปด้วยสารส้ม นี่ก็เหมือนกัน เราตริกในธรรมๆ ให้จิตใจมันสว่างไสว จิตใจมันตื่นโพล่งขึ้นมา ไม้่วงเหงาหาวนอน นี่ตริกในธรรม

ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นใหม่ คนเรานะ เวลาเจ็บตา ป่วยเป็นโรค ตื่นขึ้นมาตาและหมดนะ แต่ตาของเราจะโดยปกติตื่นขึ้นมา บางคนก็มีชีวิตก็ต้องล้างหน้าล้างตาของเรา นี่ไง ถ้ามันตื่นขึ้นมา มันเปิดตา

ถ้าเปิดตามันจะเห็นธรรม ถ้าปิด ถ้ามันปิดตาตีหม้อ ปิดตาตีธรรม คำว่า “ปิดตา” หมายความว่า เรา เราอยู่ในสามัญสำนึกของปุถุชน เราอยู่ในสามัญสำนึกของโลกๆ ความคิดความเห็นของเรามันเป็นเรื่องโลก โลกเพราะอะไร โลกเพราะว่ากิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันให้คิดได้แค่นี้ มันปิดบังไว้ เราเห็นไม่ได้ เราศึกษา ศึกษาในปริยัติ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเรื่องปริยัติทั้งนั้นนะ แล้วมันเป็นอะไรละ มันเป็นสุดมยปัญญา แล้วจินตมยปัญญา แล้วภาวนามยปัญญาอยู่ไหนละ

ถ้ามันเปิดตา เปิดตามันจะเข้าสู่ภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดเข้าสู่ภาวนามยปัญญา เปิดตาแล้ว มันจะเห็นธรรม แต่นี่ปิดตา ถ้าปิดตาขึ้นมา ปิดตาเพราะปฏิเสธการเปิดตาไง ถ้าปฏิเสธการเปิดตา ถ้าคนทำสมาธิ จิตถ่มถ่มลงสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธิ มันจะมีสติปัญญา มีสติ คำว่า “มีสติ” ทรัพย์สมบัติของเรา ของของเราที่เราทำมา ถ้าจิตถ่มถ่มลงสมาธิ อุปะการสมาธิ อปัปนาสมาธิ พอลงสมาธิมันก็มีความสุขนะ

คูลี เวลาคนเราออกประพฤติปฏิบัติใหม่ๆ มันละล้าละลังไปหมด มันห่วงหน้าพะวงหลัง หน้าที่การงาน คนข้างหลังเขาจะอยู่กันอย่างไร ถ้าเราต่อไปข้างหน้า อนาคตเราจะอยู่อย่างไร มันละล้าละลังไปทั้งนั้นผู้ที่ปฏิบัติใหม่ๆ นี่เรื่องโลกๆ มันแบกโลกมา ถ้าเราเป็นฆราวาส เราตรึกในธรรม มันฆราวาสธรรม ธรรมของฆราวาส แล้วเวลาเรามาเป็นนักบวช เราเป็นนักปฏิบัติ ธรรมของภิกษุ ธรรมของผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เพราะเราเห็นภัยในวัฏสงสาร คำว่า “วัฏสงสาร” เกิดมาทำไม เกิดมาจากไหน ทำไมต้องมาเกิด เกิดแล้วทำไมต้องมานั่งหลังขดหลังแข็งอีก เกิดมาจากไหน

เพราะเราเห็นภัยในวัฏสงสาร วัฏสงสาร ชีวิตนี้มีการพราคเป็นที่สุด เวลาเกิดมา เกิดมาจากกรรม เกิดมาจากอำนาจวาสนา เกิดจากผลคุณงามความดีของเรา ถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เพราะเกิดเป็นมนุษย์มันมีภัยกับใจที่ว่า กายมันบีบคั้นอยู่ ร่างกาย เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เราจึงต้องแสวงหาอาหาร แสวงหาปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีวิต นี่มันเป็นหน้าที่การงานโดยปกติเลย แล้วทุกคนว่าโลกเจริญๆ ทุกคนก็บอกว่าโลกเจริญด้วยการศึกษา เราต้องมีการศึกษา คูลี การศึกษามา

เพื่อวิชาการต่างๆ เพื่อการพัฒนาๆ อันนี้เป็นพัฒนาทางโลกไง ถ้าพัฒนาทางโลก คนเกิดมาทางโลก ถ้ามีอำนาจวาสนามันทำสิ่งใด เป็นรัฐบุรุษ เป็นผู้มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ แต่เขาก็ต้องตาย เขาก็ต้องตายไป เวลาตายไป แต่ถ้าเราจะมาประพฤติปฏิบัติ เราจะมีภาวนามยปัญญา ปัญญาที่การ รื้อถอนกิเลส

“มันเป็นปัญญาส่วนตัว มันเป็นเรื่องการเห็นแก่ตัว มันเป็นเรื่องที่ว่าคนที่ไม่รักสังคม คนที่ไม่ต้องการให้โลกเจริญ” นี่กิเลสเวลามันพูดมันพูดอย่างนั้นนะ แต่พอความจริงเป็นความจริง อย่างนั้นใหม่ เวลาเราไปศึกษานี้เราไปศึกษาจากใคร เราก็ไปศึกษาจากครูบาอาจารย์ใช่ไหม เขาทำวิจัยกันไว้ใช่ไหม เป็นวิชาการใช่ไหม แล้วเราไปศึกษาเขา มาเพื่อมาวิจัย เพื่อพัฒนาการของเรา นี่เป็นปัญญาทางโลก

แต่ถ้าเป็นปัญญาทางธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาทั้งหมด ทั้งสถานะที่ความเป็นกษัตริย์ ทั้งสถานะที่ว่ามโหฬารสมบัติ มีทุกอย่างพร้อม เสด็จมา เพราะเห็นภัยในวัฏฏะไง ไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เราก็ต้องเป็นเช่นนั้นหรือ ถ้าเราต้องเป็นเช่นนั้นนะ สิ่งที่เราเป็นเช่นนั้นมันเศร้าหมอง มันเศร้าหมองนะ พอเวลามาพิจารณาของเรา มันต้องมีฝั่งตรงข้าม ถ้ามีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันต้องมีการไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่ ความที่ว่าโลกเจริญๆ แต่ถ้ามันเจริญแล้วมันต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ มันเป็นประเด็นของโลก

แต่ถ้ามันเป็นประเด็นของธรรมละ ธรรมคืออะไร ธรรมคือสังฆธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภมา สร้างสมบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ในเมื่อสร้างสมบุญญาธิการมา เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตายมันสะท้อนใจ “เราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ เราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ”

เวลาเกิดมาที่สวนลุมพินี “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” ถ้าเราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เกิดมาเปล่งวาจาเลยว่า “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” แต่ก็ยังดำรงชีวิตโดยเป็นคฤหัสถ์ ดำรงชีวิตทางโลกมา จนถึงที่สุด ไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ ด้วยอำนาจวาสนาบารมีที่สร้างมาไง มันสะท้อนใจ มันสะท้อนใจ “เราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ” พอเป็นเช่นนั้นหรือ เห็นใหม่นี้คือความเจริญของโลก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้คิด ออกแสวงหา ต้องออกแสวงหา ออกหาโมกขธรรม เวลาไปปฏิบัติอยู่ ๖ ปี ไปปฏิบัติรู้คั่นทุกอย่าง เพราะว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนาคือจะเอาความจริง ไปคั่น ไปรื้อคั่นกับเจ้าลัทธิต่างๆ ศึกษาหมด ศึกษาทางโลกก็ศึกษามาแล้ว ศึกษามาจะเป็นกษัตริย์ก็ศึกษามาแล้ว นี่ความจริงทางโลก

เวลาไปศึกษาทางธรรมๆ ไปคั่นคว่ำกับเขา ธรรมะมันอยู่ที่ไหน ธรรมะมันอยู่ที่แสวงหาธรรม เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ก็ฝั่งตรงข้ามมันอยู่ที่ไหน ไปศึกษาที่ไหน ศึกษากับใครมา เวลาเขาบอกมา เวลาเขาบอกมา วิธีการ เข้าฌานสมาบัติต่างๆ มันก็รู้ เข้าได้เหมือนกัน เวลาเข้าได้ จะรู้สิ่งต่างๆ รู้ก็รู้ คุณิ ที่ว่าทำสมาธิแล้ว ถ้าได้สมาธิจะเปิดตา แล้วถ้าเปิดมาแล้วตามันจะละละ เปิดมามันฟ้าฟางละ แล้วหมอตายใครจะรักษาละ

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตสงบแล้วรู้มัน รู้มัน ออกไปรู้ ตามันจะละละ ตามันจะละเพราะอะไร ตามันจะมันเป็นโรคตา มันไม่เห็นสิ่งใด สิ่งใดเป็นความจริง ถ้าเป็นโรคตา ถ้าเราเป็นสัมมาสมาธิละ เวลาศึกษา ไปศึกษาฌานสมาบัติต่างๆ มันรู้ได้ มันไปได้ ไปได้แล้วมันแก้กิเลสหรือเปล่า เวลาไปได้กลับมามันเป็นมรรคใหม่ มันเป็นสังขรรณใหม่ เพราะมันไม่มีอยู่ใจ มันไม่มีใครรู้จริงอยู่ที่จะเป็นผู้สอนได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขามาแล้ว แล้ววางหมด หนีมาปล่อยมา วางมา มากันคว่ำ ถึงที่สุดแล้วไม่มีใครบอกได้ ถึงย้อนกลับมาแสวงหาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง

เวลานั้นอาหารของนางสุชาดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าบุญกุศลในพระพุทธศาสนาที่มีคุณอย่างมากมีอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งเราฉันอาหารของนางสุชาดา เราถึงซึ่งกิเลสนิพพาน กับเราไปฉันอาหารของนายจุนทะ วันนั้นเราถึงซึ่งชั้นนิพพาน

กิเลสนิพพาน สิ้นกิเลส ฉันอาหารของนางสุชาดาถึงสิ้นกิเลสนิพพาน แล้วเวลาถึงวันสุดท้ายฉันอาหารของนายจุนทะ เราถึงชั้นนิพพาน นี่บุญในพระพุทธศาสนาที่เลิศมีอยู่ ๒ คราว นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้เอง เวลานั้นอาหารของนางสุชาดาแล้ว เสริมกำลังขึ้นมา คั้นนั้น เวลาว่า ถ้าคั้นนี้เราศึกษามา ๖ ปี ศึกษาไปกับเจ้าลัทธิต่างๆ ศึกษาหมดแล้ว คั่นคว่ำมาจนที่ไหนเขาว่ามีผู้รู้จริง มีผู้เป็นความจริง ไปศึกษากับเขาหมดแล้ว เขาบอกเราไม่ได้ เพราะเขาทำสมาธิทำอย่างไรออกมาแล้ว พอออกมา ออกจากสมาธิมาเป็นความรู้สึกปกติ มันยังมีความรู้สึก มันมีความรู้สึก มันยังห้วงหาอวรณ์ มันไม่ได้แก้กิเลสอะไรเลย

เวลามาทำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ บุพเพนิวาสานุสติญาณ ระลึกอดีตชาติได้ คำว่า “ระลึกอดีตชาติ” นี้ด้วยอำนาจวาสนาของตัว สร้างมาขนาดไหน เพราะจิตของเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ที่ว่าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วบอกคนนั้นบอก ไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี ต่างๆ อันนั้นเป็นความเชื่อของเขา

แต่ความจริง คนที่นั่งกันอยู่ที่นี่ทุกๆ คน คนที่เกิดมาในโลกนี้ จิตใจเขาต้องเวียนว่ายตายเกิดมาทั้งนั้น ถ้าไม่เวียนว่ายตายเกิด ไม่มีจิต อะไรจะมาเกิด สิ่งที่เกิดคือจิตของเขามาเกิด พ่อแม่ก็คือพ่อแม่ พันธุกรรมของพ่อแม่ นั้นมันเป็นเรื่องของธาตุ ๔ มันไม่เกี่ยวกับจิตเลย มันจะแบ่งจิตจากพ่อแม่เป็นของเราเป็นไปไม่ได้ พ่อแม่ก็คือพ่อแม่ แต่จิตปฏิสนธิอันนั้น อันนั้นเวียนว่ายตายเกิดแล้วเวียนว่ายตายเกิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นอย่างนี้เหมือนกัน แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไป แล้วเราก็มีชีวิตเหมือนกัน เราก็เวียนว่ายตายเกิดเหมือนกัน แต่เราไม่รู้ไม่เห็นไหม นี่ตาบอด มันไม่เปิดตา พอตาบอด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขณะที่ว่าบุพเพนิวาสานุสติญาณ พอไปไม่มีต้นไม่มีปลาย เพราะไปเรื่อยๆ คนมีอำนาจวาสนาอะ เวลา คูสิ พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาล บางองค์ระลึกชาติได้ชาติเดียว ได้ ๕ ชาติ ได้ ๑๐ ชาติ ได้ ๑๐๐ ชาติ ได้ ๑,๐๐๐ ชาติ ได้ ๑๐,๐๐๐ ชาติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีต้นไม่มีปลาย มันไปอยู่เรื่อย มันไปชาติต่อๆ ไป มันไม่จบ ดึงกลับด้วยสติปัญญา ดึงกลับมา พอดึงกลับมา พอถึงมัชฌิมยาม มันจิตสงบแล้ว พอคลายออกมา มันไปแล้ว จูตูปปาตญาณ คนถ้าไม่สิ้นกิเลสมันจะไปเกิดอย่างนี้ นี่ใจ วัฏสงสารใจ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดๆ แล้วจิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับจิตของพวกเรา มันก็อันเดียวกันนั่นนะ จิตเหมือนกัน คนเรามีกายกับใจเหมือนกัน ก็มีความรู้สึกเหมือนกัน แล้วก็ทุกข์ยากเหมือนกัน แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเปิดตาขึ้นมา มันเป็นไป นี่เปิดตาจะเห็นธรรม

แต่เรายังปิดตาของเราอยู่ไง แล้วก็บอกว่า “ใช้ปัญญาไปเลย” ไม่ก็บอกว่า “ห้ามคิดๆ”

“ห้ามคิด” ก็ไม่เปิดตา

“ใช้ปัญญาไปเลย” ก็โลภภัยปัญญา

มันยังไม่ได้เปิดตา พอเปิดตาขึ้นมาที่ตาและอีก เป็นโรคตาอีก

จุดอุปปาทญาณคืนกลับมา เวลาคืนกลับมาแล้วถึงมัชฌิมยาม เวลายามสุดท้าย เวลาเกิดอัสวักขยญาณมันกลับไปทำลายอวิชชาไง เพราะอะไร เพราะพลังงานทั้งหมดเกิดจากจิต เวลาจิตสงบแล้วมีพลังงานของมัน บุปเพนิวาसानุสติญาณก็จิตที่สงบแล้วใช้กำลังออกไป แต่เวลากลับมาคืนกลับมา ถ้ามีกำลัง กำลังที่ละเอียดขึ้นไปมันก็จะอุปปาทญาณ เพราะอนาคต คืนกลับมา คืนกลับมา ในปัจจุบัน ในปัจจุบันมันไม่ไปอดีตอนาคต ปัจจุบันย้อนกลับมา เวลามันย้อนกลับมาอัสวักขยญาณทำลายอวิชชา ทำลายตัวเอง ทำลาย ทำลายกवासวะทำลายภพ พอทำลายอันนี้ เห็นใหม่

ที่ว่าทำลายอวิชชาคือทำลายความไม่รู้ คนที่รู้อยู่ คนที่ลืมตาอยู่ มันจะไปชนกับอะไรไหม แต่คนที่หลับตา คนที่ไม่รู้สิ่งใด มันปิดตาไป มันชนไปหมดละ จิตที่มันทำลายอวิชชา ทำลายภพทั้งหมด ทำลายอวิชชา ทำลายความไม่รู้แล้ว มันสว่างไสว มันเป็นจริงอย่างนั้นนะ แล้วมันจะไปเกิดอีกไหม ในเมื่อเราไม่ไป เรารู้พร้อมหมดแล้ว เราไม่ขยับ ไม่มีสิ่งใดเลย แล้วมันจะเกิดอย่างไร มันจะเกิดต่อเมื่อมันไม่รู้ไง เวลาเกิด ถ้าว่าทางโลกว่าเปลือ ถ้ามันเปลือ มันไปมันก็ไป

เวลากระบวนการจบสิ้นแล้ว ถ้ามีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแสวงหาได้จริง เป็นความจริง ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสวยวิมุตติสุขๆ จนท้อใจ ถ้าไปบอกคนอื่นใครจะทำได้ ใครจะบอกคนอื่นให้ทำได้ นี่ไง แต่จริงๆ ก็ทำได้ เพราะว่าผู้ที่สร้างอานาจาสนามามีอยู่แล้ว

เพราะกว่าจะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คูลี พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรก็ปรารถนามาเป็นอัครสาวก นางพิมพาที่ปรารถนามาเป็นมเหสี สร้างความปรารถนาма คำว่า “ปรารถนา” คือสร้างมาด้วยกัน คำว่า “ปรารถนา” มันมีที่มาไง ถ้าไม่ปรารถนา ไม่ได้สร้างขึ้นมา จิตใจ พันธุกรรมของจิตมันจะพัฒนาอย่างไร วิวัฒนาการของจิตที่มันเพิ่มขึ้นมามันทำได้อย่างไร พัฒนาการของจิต จิตที่สูงส่ง จิตที่ต่ำต้อย จิตที่เห็นแก่ตัว วิวัฒนาการของมัน มันต้องมี มันได้ สร้างบุญสร้างกรรมของมันมามันถึงเป็นแบบนี้

ฉะนั้น สิ่งที่จะสอนใครได้อย่างไร สอนใครได้อย่างไร ก็สร้างมาด้วยกัน แล้วสร้างด้วยกันนะ เวลาพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรมา “อัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวาเรามาแล้ว” แต่ขณะที่เสวยวิมุตติสุข มันละเอียดเกินไป มันลึกลับซับซ้อนจนจะถ่ายทอดกันไม่ได้ นี่ในความเห็นของผู้ที่เป็นศาสนานะ ผู้เป็นศาสดาคือปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ ปรารถนามาเป็นครู

ปรารถนาเป็นผู้สอน ปรารถนาเป็นผู้บอก ขณะที่ปรารถนาจะต้องสร้างสมบุญญาธิการมา มหาศาล ยังท้อใจ ยังคิดว่ามันละเอียดลึกซึ้ง

ฉะนั้น เวลาพวกเรานักปฏิบัติมันจะปิดตาตีธรรมกันไง จะปิดตาเลย ไม่ต้องเปิดตาเลย บาง ฝ่ายก็บอกไม่ต้องคิด ห้ามคิด หยุดคิด หยุดตลอด ก็ปิดตา ปิดตาไว้ เอ็งนอนอยู่นั่น ให้อธิบายปัญหาๆ ไปเลย ปัญหาไปเลย ก็ตาและ ตาและมันมีโรคตา มันจะเป็นอย่างไรละ

แต่ของเรา เราพยายามทำความเข้าใจเข้ามาเราจะเปิดตา เปิดใจของเรา เปิดใจของเรา ด้วยความเพียรชอบของเราตัวเอง เราต้องเปิดตาของเรานะ เราศึกษามาขนาดไหน นั้นทาง วิชาการ เป็นวิชาการที่ทางโลก เป็นวิชาชีพ วิชาชีพมันเอาไว้เลี้ยงชีพ แต่วิชาธรรม วิชาธรรม หมายความว่าทฤษฎีมันมีแล้ว ปริยัติเราศึกษาแล้ว แต่ความจริงที่เกิดขึ้น จิตเราต้องสงบเข้ามา สงบมันคืออะไร สงบ เห็นใหม่ ถ้าจิตสงบมันไม่มีสมุทัยเจือปนเข้ามา พอจิตสงบแล้วมันก็มี ความสุข เริ่มพื้นฐานของมันก็มีมีความสุขแล้วละ

เวลาเราประพฤติกปฏิบัติกัน ผู้ที่ปฏิบัติใหม่มันวิตกวิจารณ์ มันทุกข์มันร้อนไป อดีตก็รังไว้ เป็นห่วงเป็นใยใครไปหมดเลย อนาคตก็เป็นสิ่งที่จะต้องวิตกกังวลไปกันหมดเลย แล้วปัจจุบัน ปัจจุบันก็คาดหมายไป ปัจจุบันเวลาพุทธๆ แล้วมันไม่ลงสักที แล้วมันจะสงบอย่างไรละ นี่มัน ละล้าละลัง เห็นใหม่ แม้แต่เอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา แม้แต่เราจะเปิดตาของเรา เพราะ ถ้าจิตสงบเข้าไปคือมันเปิดตา เพราะมันรู้ เปิดตาคือมันรู้ มันรู้แจ้งขึ้นมาในใจของเราเอง เวลา มัน สงบเข้ามา ถ้าใหม่ๆ สงบเข้ามาเรางนะ คนไม่เคยสงบ เวลาสงบแล้ว มันเอ๊ะๆ “เอ๊ะนี่มันอะไร เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่านิพพานคือความว่าง โอ๊ย! อย่างนี้ ถ้ามันพุทธแล้วมันเว้งว่าง มันเป็นนิพพานหรือยัง โอ๊ย! มันเป็นนิพพานแล้วละมั้ง” นี่ความวิตก กังวลของตัวเองไป

แต่เวลาศึกษาธรรมก็ศึกษาธรรม ศึกษาธรรมบอกว่านิพพานคือความว่าง ความว่างมัน ความว่างระดับไหน ว่างของสมาธิ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ก็ความว่างอย่างหนึ่ง ความว่าง เห็นใหม่ คูสิ ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ ก็เป็นความว่างอย่างหนึ่ง โสคาปัตติมรรค กำลัง ขยันหมั่นเพียรเต็มที่เลย เวลาเป็นโสคาปัตติผลก็เป็นความว่างอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นสกิทาคามิมรรค มันก็ขยันหมั่นเพียร มีการกระทำกันเกิดขึ้น พอมันถึงที่สุดแห่งการสมุจเฉทปหาน มันก็เป็นสกิทา คามิผล ยกขึ้นก็เป็นอนาคามิมรรค ถ้ามันมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเป็นมหาสติ-มหาปัญญา

สิ้นสุดกระบวนการของมันก็เป็นอย่างนั้น อรหัตตมรรค
อรหัตตผล มันก็เป็นความว่าง

ความว่าง มันว่างหลายระดับมากเลย ความว่าง มันว่างของสมาธิก็ได้ ถ้ามันเป็นความว่าง
เป็นความว่างที่พิจารณามาแล้ว เพราะมันมีเหตุมีผล มันได้ชำระสะกาดกัน มันถึงจะว่าง แล้วมัน
ว่างอย่างไรล่ะ มันว่างเพราะมันเปิดตาไป เพราะเปิดตามีการกระทำ มีความเห็นชัดเจนขึ้นมา มัน
ถึงเปิดตา แล้วเปิดอย่างไรตา เปิดตาเห็นไหม เปิดตาก็เปิดความรู้สึกเรานี้ เปิดสิ่งที่มันศึกษามา สิ่ง
ที่เราเข้าใจว่ามันเป็นปัญญา ปัญญาของเราที่มันทับถมอยู่

เรากำหนดพุทโธๆ นี้กรอง คำบริกรรม คุณิ เวลาเขาทำความสะอาด เขากรอง เขาเช็ดล้าง
ต่างๆ เขาต้องทำความสะอาด ใอนี้ก็เหมือนกัน พุทโธๆ คำบริกรรม ให้จิตมันกรองตัวมันเอง พุท
โธๆๆ ไม่ให้ไปคิดเรื่องอื่น ไปคิดเรื่องที่มันพอใจ คิดที่เรื่องมันพึงใจ ศึกษาธรรมมาก็คาดหมาย
คาดเป็น อยากจะเป็นไป ถ้ามันคาดมันหมาย “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ใอนั้นมันคาดมันหมาย มันค้นเคา มันคิดจินตนาการไปมันก็เป็นอย่างนั้นนะ แล้วถ้าเรา
กำหนดพุทโธ “เราก็ได้กำหนดพุทโธแล้ว ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ใช้ปัญญาแล้ว เราตรึกใน
ธรรมเราก็ตรึกแล้ว ทำไมไม่เป็นไป”

มันจะเป็นไปได้อย่างไร เพราะเราไปคาดหมายกันไปเอง เราคาดหมายอดีตอนาคต เรา
คาดหมายอยากให้มันเป็นไป คำว่า “คาดหมายอยากให้เป็นไป” มันก็ส่งออกแล้ว

เรากำหนดพุทโธของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ถ้ามันสงบขนาดไหน มันสงบ
ขนาดไหน เราพุทโธต่อเนื่อง อย่างนี้ เพราะสิ่งที่มันสงบ สงบจากพุทโธ แต่เวลามันจะสงบ เราไป
ตื่นเต้นกับความสงบไป ตื่นเต้นกับวิวัฒนาการ ตื่นเต้นกับจิตที่มันเริ่มปล่อย เริ่มสลัด สลัดสิ่งที่
เป็นเสี้ยนเป็นหนาม มันจะเข้ามาอยู่กับพุทโธ เพราะพุทโธกับจิตมันจะเป็นอันเดียวกัน
ต่อเนื่องกันไป

เวลามันสลัดเสี้ยนสลัดหนาม เวลาเขาบ่งหนามเขาเจ็บนะ แต่เวลามันสลัดเสี้ยนสลัด
หนามเราก็แปลกใจ เพราะแปลกใจ แปลกใจสะดุ้งมันก็ออกแล้ว นี่จิตมันเร็วขนาดนี้ ที่องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าท้อใจๆ ท้อใจก็เพราะว่า ขนาดทำความสงบของใจมันยังทำกันไม่เป็นเลย
แล้วมันจะปิดตาตีธรรม มันจะว่าเป็นธรรม เห็นไหม

แต่ถ้ามันเปิดตามันจะเห็นธรรม ถ้าเห็นธรรม ความรู้ความเห็น รู้จริงเห็นจริง ถ้ารู้จริงเห็นจริง พุทโธไปเรื่อย พุทโธๆ ของเราไปเรื่อย พุทโธให้มีสติมีปัญญา อย่าไปเห็นว่าพุทโธนี้ต่ำต้อย อย่าไปเห็นว่าพุทโธเป็นสมณะ อย่าไปเห็นพุทโธมันเป็นสิ่งที่ไม่ได้ใช้ปัญญาเลย เราอยากจะใช้ปัญญา...จะใช้ปัญญามันก็ปิดตาตีธรรม ปิดตา เขาปิดตาตีหม้อ ตีถูกตีผิด ตีถูกตีผิดไปประสาเขา นะ มันเป็นกีฬาพื้นบ้าน แต่ไอ้เราจะเอาความเห็นอย่างนั้น เอากริยาอย่างนั้นมาใช้กับใจของเรา ถ้าใช้กับเรามันจะเป็นไปได้อย่างไร

แต่ถ้าเราอยากจะเปิดตา ดูเขาเปิดตา ถ้าเขาเปิดตา เห็นไหม เขาปิดตาตีหม้อแล้วเขาผูกตา ไม่สนิท เขาเห็นนะ เขาตีได้สบายๆ เลย ถ้าเขาน้อลลสักหน่อยหนึ่ง ไอ้นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราว่าเราจะเปิดตาเห็นธรรมๆ เวลากิเลสมันสอดเข้ามา มันก็เห็น การเห็น เห็นอย่างไร การเห็น เพราะอะไร เพราะว่าจิตที่มันตึกคะนอง คำว่า “จิตตึกคะนอง” จิตที่มีคุณภาพนะ จิตมันสงบแล้วมันจะไปรู้ไปเห็น มันจะเป็นต่างๆ อันนี้ก็ห้ามกันไม่ได้ มันเป็นพันธุกรรม มันเป็นวาสนาของจิตอย่างนั้น มันรู้มันเห็นของมันเอง มันรู้มันเห็น ถ้าจิตสงบแล้วมันจะเห็นอย่างนั้นนะ แต่ถ้าคนไม่เคยเห็น จิตที่สงบแล้วไม่เห็นมันก็ไม่เห็นอย่างนั้นนะ แล้วสงบเหมือนกัน ทำไมอันหนึ่งเห็นอันหนึ่งไม่เห็นล่ะ

อันที่เห็นเพราะว่ามันเป็นพันธุกรรม เหมือนคน พันธุกรรม ตระกูลของเรามีพันธุกรรมที่ว่าเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างนี้ ลูกหลานก็มีโอกาสได้เป็นอย่างนี้ นี่พันธุกรรม นี่ก็เหมือนกัน จิตมันมีอย่างนี้ มันไปด้วยเวรด้วยกรรม แต่ความสงบละ ความสงบเป็นพื้นฐาน แต่ไอ้คนที่สงบแล้วไม่เห็นล่ะ นี่พันธุกรรมของเขาไม่มี พันธุกรรมของเขาปกติ พันธุกรรมของเขาไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ พันธุกรรมไม่มีมันก็ไม่เป็น มันก็ไม่มีโรคนั้นเข้ามา ถ้าตัวเองไม่ไปหาโรคเข้ามาเอง

ถ้ามันสงบแล้ว สงบก็คือสงบไป แต่ถ้าไม่รู้ไม่เห็นละ ไม่รู้ไม่เห็น เห็นอย่างนี้นี่ตาและ ตา และก็จิตใจ ไปรู้ไปเห็น ไปรู้ไปเห็นมันส่งออกไป แล้วในอริยสัจเขาสอนอย่างนั้นหรือ สิลลสมาธิ ปัญญา เขาให้ฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วปัญญา ปัญญาในการภาวนามยปัญญา ถ้าเปิดตา เปิดตามันจะเห็นธรรม เห็นธรรมคือเห็นอะไรล่ะ? เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

ธรรมคืออะไร? ธรรมคือธรรมารมณ์ จิตที่สงบแล้ว จับอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ ความรู้สึกที่มันเขย่าหัวใจ อารมณ์ความรู้สึกที่เวลาถ้าตริกในธรรมๆ ที่มันขอกใจ ถ้าจิตมันสงบ มันจับได้ ถ้าจิตไม่สงบ อารมณ์เป็นเรา ความคิดเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา แล้วพอเป็นเราแล้วมันคิดว่าเราคิด เรารู้เราเห็น มันเป็นอันเดียวกัน เห็นไหม นี่ปิดตาตีธรรม มันไม่เป็นจริง

แต่ถ้ามันเป็นจริงละ เป็นจริงจิตมันสงบ ถ้ามันจับของมัน จิตเป็นคนจับ คุณิ เวลาจิตเราสงบ เราจับเวทนา เวลาคนนั่งสมาธินะ เวลาเวทนาเกิด โอ้โฮ! มันเจ็บมันปวดไปหมดละ นี่เวทนาเป็นเราๆ ใจ ถ้าเรากำหนดเวทนา เราต่อสู้อันจิตมันสงบ จิตสงบคือมีกำลังแล้ว เห็นใหม่ มันจะเปิดตา พอเปิดตาขึ้นมาแล้ว ถ้ามันเห็นเวทนามันจับเวทนา ทำไมมันจับเวทนาได้ละ

ธรรมดาถ้าเวทนาเป็นเรานะ เวลานั่งเริ่มต้นเวทนาจะเป็นเราเพราะมันปิดตา สรรพสิ่งเป็นเราหมด ทุกอย่างเป็นเราหมด ความรู้สึกนี้เป็นเราหมดเลย พอ นั่งไปชั่วโมงสองชั่วโมงมันเจ็บมันปวด มันอึดอัดไปหมดละ ถ้ามันอึดอัด

เรารู้สึกแต่ว่า เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา รู้สึกแต่ว่า ถ้าจิตมันสงบแล้วนะ จิตสงบลงไป ได้ มันปล่อยเวทนาเข้ามา แล้วถ้ามันคลายตัวออกมา จับเวทนาได้อีก แต่ทำไมคราวนี้เราจับเวทนาได้ละ จิตสงบแล้วมันจับเวทนาได้

เวทนา เวทนาคืออารมณ์ความรู้สึก เวทนา เห็นใหม่ ทุกขเวทนา สุขเวทนา ถ้าจิตสงบแล้ว มันจับเวทนา เวทนามันเป็นอะไร อะไรเป็นเวทนา ทุกข์กาย ทุกข์ใจ เวลาเวทนาเกิดที่กาย กายเจ็บ แข็งเจ็บขานี้เป็นเวทนา ถ้ามันเป็นเวทนาทางจิตละ จิตมันหงุดหงิดต่างๆ มันเป็นเวทนาทางจิต ถ้ามันจับของมันได้ มันพิจารณาแยกแยะของมันได้ มันแยกแยะ อะไรเป็นเวทนา เวทนาทางกายมันเป็นได้หรือ กระจกมันเป็นเวทนาได้หรือ เนื้อมันเป็นเวทนาได้หรือ เอ็นมันเป็นเวทนาได้หรือ ธาตุ ๔ มันเจ็บปวดได้หรือ มันเจ็บปวดไม่ได้ ธาตุ ๔ มันเจ็บปวดไม่ได้หรือ มันเจ็บปวดไม่ได้ แล้วมันเป็นเวทนาได้อย่างไร

มันจะเป็นเวทนาได้ต่อเมื่อคนเป็นใจ คนตายไม่มีเวทนา คนเป็นคืออะไร คนเป็นคือมีหัวใจ มีจิตใจ เพราะมีจิต จิตมันไปจับต้องใจ ถ้าปัญญามันไล่ไปๆ มันกลับมาแล้ว โอ! จิตมันโง่ ใจคนโง่ เห็นใหม่ นี่ถ้าเปิดตา

แต่ถ้าไม่เปิดตาละ เวทนา เวทนาเป็นเรา เวทนาดิๆ เวทนาเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา พอ มันนั่งไปเจ็บปวดทั้งนั้นนะ เพราะมันไม่ปล่อย แต่ถ้ามันปล่อยแล้วจิตมันสงบแล้ว พอสงบแล้วมีกำลัง พอมีกำลังทำไมจับได้ละ ถ้ามันจับได้นะ

ถ้าเปิดตา เปิดตามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นตามความเป็นจริงแล้วจับมันพิจารณา คำว่า “พิจารณา” พิจารณา ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา การที่พิจารณา

กาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน ขิปปาภิญญา ถ้าจิตสงบแล้วจับได้ พิจารณาได้ที่เดียวเป็นพระอรหันต์เลย ขิปปาภิญญา ผู้ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่ายเพราะเหตุใด ปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่ายเพราะอำนาจวาสนาเขาได้สร้างสมของเขามา เขาได้ทำของเขา

ในสมัยพุทธกาล พาหิยะ ที่ว่าฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เดียวเป็นพระอรหันต์ อดีตชาติของเขา เขานัดกัน เขาเป็นพระ อดีตชาตินัดกันขึ้นไปภาวนาบนยอดภูเขาตัด ทำพะองขึ้นไป พอขึ้นไปแล้วถีบพะองทิ้ง บอกว่า ถ้าใครภาวนาได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ให้เหาะลงไป ถ้าใครภาวนาไม่ได้ให้ตายที่นั่น

หมู่คณะของพระพาหิยะขึ้นไปปฏิบัติเป็นพระอรหันต์ เป็นพระอนาคามี เหาะลงมาๆ พระพาหิยะตายบนนั้น เขาสละตายมา เขาได้ทุ่มเท นั่งสมาธิ ปฏิบัติต่อสู้กับกิเลสจนเสียชีวิต แล้วเขามาเกิดอีก มาเกิดด้วยอำนาจวาสนาของเขา เขาสร้างของเขามา แล้วเราทำอะไรมา เราเป็นโจรปล้นชิงเขามาตลอดเลย แล้วพอมาเกิดเป็นคน เราบอกว่าเราจะปฏิบัติให้ได้เหมือนเขา

ต้นทุนมันแตกต่างกัน ต้นทุนมันแตกต่างกัน พันธุกรรมของจิตมันแตกต่างกัน ถ้าขิปปาภิญญาเขาทำอย่างนั้น แต่ของเราละ ของเรา เราเวไนยสัตว์ เราพยายามทำของเรา เราพยายามทำของเรา ถ้าจิตมันสงบเราเปิดตาได้ เราจับกายได้ จับเวทนาได้ จับจิต จับธรรมได้ แล้วพิจารณาของเรา ถ้าพิจารณาแล้วนะ เวลาพิจารณา เวลาจิตจะสงบ จะเปิดตาก็แสนทุกข์แสนยาก แสนทุกข์แสนยากเพราะการรักษาไม่เป็น การรักษา รักษาที่ไหน? รักษาที่สติ สติปัญญารักษาที่นี้ ไม่ใช่ไปรักษาที่อื่น

สตินะ ถ้าสันทัน สติทัน สติรู้ทัน สติระลึกรู้ ระลึกรู้มันก็เริ่มมีการกระทำ กระทำจนสมบูรณ์ขึ้นมา มันจะรู้ทัน รู้เท่าทัน รู้เท่าทันความคิด รู้เท่าทันความหงุดหงิด ถ้ารู้เท่าทันมันก็อายุ มันก็หยุด ความหงุดหงิด ความต่างๆ มันรู้ทันมันก็ดับลง มันก็รู้แจ่มแจ้งขึ้น สมาธิรู้แจ่มแจ้งขึ้น มีความสุข แล้วมันออกกระทบ เวลามันคลายตัวออกมา เราก็กำหนดพุทโธต่อเนื่องเข้าไป ถ้าจิตมันสงบ นี่รักษา รักษา มีความชำนาญ ชำนาญในการรักษา ถ้าเรารักษาเป็น ของนั้นจะอยู่กับเราตลอดไป มันอยู่ที่การรักษา เราทำให้เป็นสมาธิก็แสนยาก แต่รักษายิ่งยากกว่า รักษาให้มันมั่นคง แล้วถ้าเราชำนาญตรงนี้มันจะเสื่อมไปไหน

ถ้ามันจะเสื่อมนะ พอจิตสงบแล้ว เปิดตาแล้ว เราน้อมไป น้อมไปคือนึกในสมาธิ รำพึง น้อมไปที่กาย น้อมไปที่เวทนา น้อมไปที่จิต น้อมไปที่ธรรม เหมือนกัน เหมือนกับชีวิตเรา ทำไม

เราต้องกินข้าว ข้าวกินไปทำไม มันจะมีประโยชน์อะไร ข้าวนะ อ้าว! ข้าวกินไป มันผ่านปากไป มันก็ลงกระเพาะ มันมีสารอาหารเข้าไปบำรุงร่างกาย นี่กินข้าว

ไอนี้ก็เหมือนกัน เวลาทำไมเราต้องพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรมล่ะ

ก็กาย เวทนา จิต ธรรมมันเป็นที่แสดงออกที่หาผลประโยชน์ของกิเลส กิเลสเป็นนามธรรม เราหาตัวมันไม่เจอ แต่ถ้าเราจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม มันเป็นที่ดำเนินการ เป็นที่ที่กิเลสมันแสดงตัว กิเลสมันแสดงตัว เห็นไหม “กายของเรา ร่างกายนี้เป็นของเรา เวทนา โอ๊ย! นี่รัก ชอบ นี่ของเรา” จิตยังเป็นของเราใหญ่ ยิ่งอารมณ์ความรู้สึก โอ๊ย! เราหมดเลย แล้วเวลามันเกิด ถ้าเป็นปิตตาติธรรมมันก็เกิดกับเรา แล้วมันก็ดับ เห็นไหม

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมคาลังนั้นต้องดับเป็นธรรมคาลัง” แล้วความคิดมันก็เกิดดับ ความคิดมันก็เกิดดับเหมือนกัน ธรรมคาลังเหมือนกัน แล้วมันธรรมคาลังใหม่

ถ้าสติ สมาธิดี มันก็ธรรมคาลัง แต่ถ้าสติ สมาธิมันอ่อนแอ เดียวมันจะธรรมคาลังใหม่ มันจน โสภ จนทุกข์ จนยาก จนเต็มทีล่ะ นั่นเพราะปิตตา ปิตตาติธรรม

ถ้าเปิดตาล่ะ เปิดตา ทำความสงบของใจเข้ามา ทำไมต้องทำความสงบของใจ ต้องเน้นย้ำว่าทำไมต้องทำความสงบของใจ

ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันทำความสงบของใจคือมีสมาธิ ถ้ามีสมาธิคือเปิดตาใจ ถ้าเปิดตาใจ มันก็จะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้าเห็นนะ ถ้าไม่เห็น ไม่เห็นต้องรำพึงไป น้อมไป คนที่มีอำนาจาสนา จิตสงบแล้วเห็น บางคนเห็นครั้งแรก เห็นทีเดียว แล้วไม่เห็นอีกเลย บางคนไม่เคยเห็นเลย บางคนกว่าจะเห็น บางคนเห็นเป็นจินตนาการ เห็นจินตมยปัญญา จิตมยปัญญานั้นคือเป่าลวง เป่าลวงมันไม่ใช่เจ้าหน้แท้ ไม่ใช่เป่าจริง

ถ้าเป่าจริงนะ เวลาไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม โอ๊ย! มันสะดุ้งมันสะเทือนหัวใจมาก ถ้ามันสะดุ้งมันสะเทือนหัวใจ เราเห็นเครื่องดำเนินของกิเลส กิเลสมันจะใช้ช่องทางนี้ออกไปสร้างเวรสร้างกรรม แต่ปัจจุบันนี้ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้ว เราลืมตาแล้วเราเห็นธรรม เราจะใช้จิตของเรา ใช้ปัญญาของเรา แยกแยะของเรา จะรู้จะถอนมันแล้ว จะรู้จะถอน

“ก็จะฆ่ากิเลส ทำไมต้องไปดูกาย ดูเวทนา ดูจิต ดูธรรมละ”

อ้าว! ก็กาย เวทนา จิต ธรรม ก็เป็นเครื่องมือของมัน เป็นเครื่องมือของมัน มันอาศัยสิ่งนี้เราก็ต้องไปจับสิ่งที่มันเอาเครื่องมือไปทำร้ายคนอื่น เราจับแยกแยะเครื่องมือของมัน พิจารณากาย พอพิจารณากาย ถ้าเห็นกายโดยเจโตวิมุตติ เจโตคือว่าจิตสงบแล้วเห็นกายเป็นภาพ เป็นสิ่งต่างๆ แล้วพิจารณา พิจารณาแยกแยะ

ถ้ามีกำลังนะ ถ้าสมาธิมีกำลัง พอพิจารณาไปมันสมความปรารถนาหมดเลย พิจารณาให้มันแปรสภาพอย่างไรมันเป็นที่ดู ให้หูให้ฟัง ให้มันเสื่อมสภาพไป ให้มันละลายไป มันเป็นที่ดูหมด พอมันเป็นเพราะอะไร เพราะมีกำลัง ใจมีกำลังมันพิจารณา เห็นไหม กิเลสมันแย่งกินไม่ได้ ถ้ากิเลสมัน “ไม่ได้” ของฉัน ของเรา กายของเรา สรรพสิ่งของเรา มันต้องเป็นของดี ดึงมาไปหมด”

แต่ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมก็ต้องยิ่งดีกว่า ทำไมมันละลายละ

ละลายมันเป็นไตรลักษณ์ไง ไตรลักษณ์ญาณไง เพราะจิตมันยึดมันมัน พอพิจารณาไปแล้ว ถ้ากำลังดี ถ้าเราฝึกฝน เราเปิดตา เราเห็นธรรม กำลังดี มันพิจารณาไปมันสมความปรารถนา สมกับที่ปัญญามันแยกมันแยะ มันเป็นที่ไปหมดเลย จะทำอย่างไรก็เป็น แต่พอพิจารณาไปบ่อยครั้งเข้า พอพิจารณาไปมันก็ปล่อย คำว่า “ปล่อย” กำลังของเรา กิเลสมันแก่นของกิเลส ปล่อยแล้วมันหลบ มันไม่จบ มันหลบ

คำว่า “กิเลสมันหลบ” หลบซ่อนอยู่ในใจของเรา เราก็องอาจกล้าหาญว่า “โห้! มันเว้งว้าง จิตใจเว้งว้างไปหมดเลย” ว้าง กิเลสมันซ่อน เขาเรียกว่าตทังคปหาน คำว่า “ตทังคปหาน” คือได้ชำระล้างชั่วคราว

กิเลสมันแก่นของกิเลสนะ ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ พอมันตทังคปหาน มันปล่อยวางชั่วคราว สิ่งที่ว่าเราทำสมาธิทำแสนยาก ทำแล้วมีความสุขมาก ทำแล้วมันมีปัญหามาก ปัญญาในการรักษาสมาธิมันก็ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์แล้ว เวลาจิตเรามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วพิจารณาไปมันปล่อยวางนะ มันลึกซึ้งกว่าเยอะ

นี่ไง ที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ศึกษามาแล้ว เวลาออกจากสมาธิสมาบัติมันปกติ มันไม่มีอะไรยุบยับไปเลยละ นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราเปิดตาของเราแล้ว เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าเราพิจารณาไปแล้วมัน

ต่างกันแล้ว เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มา แล้วมันแปลกใจว่าเวลามันคลายตัวออกมาไม่เห็นมีอะไรวิเศษไปเลย

แต่เวลาจิตเราสงบแล้ว เราทำสมาธิ เราทำความสงบของใจเข้ามา ในกรรมฐาน ๔๐ ห้อง แบบที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางแนวทางเอาไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติ แล้วเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วพิจารณา แล้วแยกแยะไปโดยเป็นไตรลักษณ์ แล้วมันปล่อย

เวลามันปล่อย ถ้าตาและ มันก็ว่า “โอ้โฮ! สมุจเฉทปหานแล้ว กิเลสขาดไปแล้ว” แล้วลืมตัว เผลอ เดี่ยวมันคลายตัวออกมา มันก็กลับไปเหมือนปุณฺณ กลับไปเป็นปกติ มันไม่มีสิ่งใด ไม่มีกิเลสสิ่งใดสามารถคายออกเป็นตามความเป็นจริง เพราะมันชั่วคราว

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญานะ เวลามันพิจารณาไปแล้ว เวลามันปล่อย โอ้โฮ! มันแว้ง มันว่าง มันเหมือนกับหากิเลสไม่เจอ ผู้ที่ปฏิบัติเวลาติดนะ มันปล่อยหมดเลย ว่างหมดเลย ไม่มีแล้ว หาไม่เจอ หาไม่เจอ นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าสมาธิสมาบัติมา เวลาออกมาแล้วมันปกติ ใอนี้พิจารณาแล้วมันแว้งว่างหมด มันสำรอก มันชั่วคราว มันหาไม่เจอเลย ไม่มีเลย

แต่ถ้าตั้งสติไว้ กลับมาทำความสงบของใจให้มันคงขึ้น แล้วเดี๋ยวมันกระดิกตัวออกมาของมันมืออยู่มันต้องแสดงตัว ในเมื่อกิเลสมันมืออยู่มันต้องแสดงตัว ถ้ามันแว้งว่าง แสดงว่ามันหลบ มันหลิก กิเลสบังเงา กิเลสมันบังเงานะ มันหลบมันหลิก เพราะมันเป็นเจ้าของพื้นที่ มันเป็นเจ้าของกฎ จักรที่ครองหัวใจเราตลอด มันเป็นที่อยู่อาศัยของมัน ถ้ามันหลบมันหลิกขนาดไหน แก่นของกิเลส

จิตเราสงบแล้ว เวลาถ้าไม่เห็นสิ่งใด เราทำความสงบของเราให้มีกำลัง พอมันกระดุกกระดิก จับได้ พิจารณาต่อ นีตทั้งคปหาน จับได้อีก เวลาเทียบเท่า ถ้าตาและ เวลาพิจารณาไปแล้วมันแว้งมันว่าง ทั้งๆ ที่เวลามันรู้ รู้เลยว่าสมาธิมันเป็นเรื่องปกติ แต่ถ้ามันพิจารณาไปแล้ว เวลามันตทั้งคปหานมันปล่อยวางไป มันรู้อยู่ว่ามันสะอาดมากกว่า มันดีกว่า นี่ไง ดีกว่า แต่ถ้าตาและ ดีกว่าแล้วก็ผลอ ดีกว่าแล้วไม่ทำต่อเนื่อง เวลามันเสื่อม เราก็ต้องกลับมาใหม่

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยแนะนำ มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ เราทำต่อเนื่องขึ้น ถ้ามันปล่อยวางขนาดไหน มันปล่อยวาง มันยังไม่ถึงที่สุด แล้วเราทำความสงบใจเข้ามา แล้วถ้ามันจับได้

พิจารณาต่อๆ กันก็เหมือนสิ่งที่เราเคยทำมา เพราะทำเป็น ภาวนาเป็นแล้ว ภาวนาเป็นแล้วก็เห็น กายพิจารณาเป็นไตรลักษณ์ เห็นเวทนา เวทนาไม่ใช่เรา ถ้าเห็นจิต จิตเศร้าหมอง ถ้าเห็น ธรรมารมณ์ ธรรมารมณ์มันเกิดดับ พิจารณาไล่เข้าไปมันก็ดับ มันก็ปล่อยวางหมด เดียวก็เกิดอีก ก็ จับอีก พิจารณาต่อเนื่องไปๆ ทำแล้วทำเล่า พิจารณาซ้ำพิจารณาซากเข้าไปจนถึงที่สุด ถึงที่สุดก็ มันปล่อยใจ มันปล่อย มันหลบไปช่องนี้ เดียวมันกระดิกตัว มันรู้ตัวมาเราก็จับพิจารณาต่อ พิจารณาต่อมันก็หลบไปช่องนั้น เราทำความสงบของใจแล้วมีกำลัง เราก็จับ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำ เล่าๆ

คำว่า “ซ้ำแล้วซ้ำเล่า” มันให้กำลังใจ ให้กำลังใจว่า เพราะคนภาวนาไปแล้ว ภาวนาเป็น แล้วเวลาเสื่อมถอยมา มันรู้เลยว่าสิ่งที่มันเสื่อมมา สิ่งที่เราลงทุนลงแรงมามันไม่ถึงที่สุด มันไม่ เป็นอกุศลกรรม มันไม่คงที่ตายตัว มันเจริญแล้วเสื่อมๆ อย่างนี้ แล้วถ้าเราขาดสติมันก็ต้องเสื่อม เสื่อมไปจนเป็นปุถุชน เสื่อมไปจนเป็นเรื่องโลกๆ เราจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่อย่างนี้ มัน พิจารณาแล้ว มันเห็นความผิดพลาดของเราแล้ว มันสะเทือนใจนะ เราลงทุนลงแรงขนาดนี้

ถ้าทำสมาธิไม่ได้ มันก็ปิดตาตีธรรมของมันไปเรื่อยเรื่อย แล้วมันก็ไม่มียะไรเป็นขึ้นเป็น อันเลย แต่เวลาเราพยายามมุมนะของเราจนเราเปิดตาได้ เราเปิดตาแล้วเห็นธรรมด้วย เห็นธรรม คือ โสคาปัตติมรรค เห็นธรรมคือได้พิจารณา ได้แยกได้ยะ ได้เห็นกาย ได้เห็นเวทนา ได้เห็นจิต ได้เห็นธรรม ได้พิจารณาไป เวลามันตึงคปรหามันปล่อยวาง เห็นเลยว่ากิเลสมันสงบตัวลง กิเลสมันหลบมันหลีก วุฒิภาวะของใจมันแตกต่างกันอย่างใด แล้วถ้าเราไม่มีสติปัญญา เราไม่ ละเอียครอบคอบ เวลามันเสื่อม เสื่อมถอยไปหมดเลย แล้วเราก็ต้องมุมนะ มุมนะทำให้มันเจริญ ขึ้นมา ให้มันเจริญขึ้นมาเพื่อให้มีกำลัง

พอจิตมีกำลัง เวลา มีกำลัง เกิดมรรคญาณ เกิดโสคาปัตติมรรค เกิดมรรค เกิดผล เกิดเหตุ เกิดการกระทำ มีการกระทำ เปิดตาเห็นธรรมๆ เห็นธรรมเพราะมันมีการกระทำ ขณะกระทำแล้ว มันปล่อยวางๆ ปล่อยวางมันยังหลอกเลย หลอกแล้วเราก็ทำแล้วทำเล่า คนที่ปฏิบัติมันจะมี ประสบการณ์อย่างนี้ทั้งนั้นนะ ถ้ามีประสบการณ์อย่างนี้ มันก็ต้องมีความมุมนะ ถ้ามุมนะ “แล้ว คนอื่นเขาทำไม่เป็นอย่างนี้”

ถ้าฉิบปาทิปัญญา ยกไว้ ฉิบปาทิปัญญา ปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย แต่เวลาพุทธธรรมะมันจะต้อง เหมือนกัน ฉิบปาทิปัญญามันสมุจเฉทๆ อย่างไร มันขาดอย่างไรมันถึงเป็นฉิบปาทิปัญญา มันขาด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เดียวที่เดียวเป็นพระอรหันต์เลย แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้สอนเอง มรรค ๔ ผล ๔ ไซ้ใหม่

เพราะว่าถ้าขีปปาปัญญา คนที่สร้างอำนาจวาสนาขนาดนั้นมันมีน้อย พวกเวไนยสัตว์ คูติ คนชั้นกลางมีเยอะ พวกที่ส่วนยอดของสังคมมีจำนวนน้อยมาก ยิ่งรากหญ้ายิ่งมีมากมายมหาศาลเลย แล้วอย่างเรา เราแค่มิอำนาจวาสนา เราทำของเราได้ อันนี้ก็มีอำนาจวาสนา อำนาจวาสนา มากมายมหาศาลละ เพราะว่า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การเวียนว่ายตายเกิด การสร้างบารมีมาขนาดนั้น เราคิดว่าเราไม่มีความสามารถขนาดนั้น แต่เราก็มีความสามารถของเราละ เรามีความสามารถที่เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราถึงได้มาประพฤติปฏิบัติ เราถึงได้มาพยายามกระทำของเราด้วยภายในใจ

พอมันทำขึ้นมาขนาดที่ว่ามันรู้มันเห็นขนาดนี้ เวลามันเสื่อมขนาดไหน เราทำของเราขึ้นมาใหม่ แล้วเปรียบเทียบ คนเราเวลาปฏิบัติแล้ว มันต้องมีเจริญแล้วมีเสื่อม คำว่า “เสื่อม” มันเป็นประสบการณ์ใจ ใครบ้างที่ปฏิบัติแล้วไม่เจริญแล้วเสื่อม ถ้าไม่เจริญ มันก็ไม่มีอะไรเสื่อม ถ้ามันมีความเจริญขึ้นมา เวลาทำความเจริญขึ้นมาแล้วมันเสื่อม มันก็รู้ใจ ถ้ามีความเจริญแล้วมันเสื่อม แล้วเราปฏิบัติ เวลาถ้ามันเจริญแล้วมันเสื่อม ถ้าเราขาดสติ เราก็เห็นโทษของเรา

แต่เวลาเรามีสติขึ้นมา เราเห็นโทษ เรารักษารักษาของเรา เรารักษารักษาของเราแล้ว เราทำความสงบของใจให้กำลังมีมากขึ้น แล้วไปพิจารณา พิจารณาถ้ามีกำลังนะ สมาธิดี ๆ พิจารณาไป ถ้าสมาธิดีเกินไป กำลังมันดีเกินไปมันก็ไม่มัชฌิมาปฏิปทา มันไม่สมดุล ไม่สมดุลมันก็เก้ๆ กังๆ ถ้าพิจารณาต่อเรื่อยๆ จนสมาธิมันสมดุลนะ โอ้โฮ! มันเว้งมันว่าง มันปล่อยมันวาง

แต่ถ้าสมาธิมันอ่อนลง มันไปไม่ได้อีกแล้ว พิจารณาไปปัญญามันไม่เดิน จับอะไรมันก็หลุดไม่หลุดมือ ถ้าใช้ปัญญาวิมุตติพยายามพิจารณาแยกแยะไปมันก็อึดอัด นั่นนะสมาธิอ่อน ต้องวาง ต้องปล่อย แล้วกลับมาพุทโธ กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ต้องสร้างกำลังขึ้นมา

ความสมดุล ทำบ่อยครั้งเข้า มันมีผิดมีถูก มันมีความผิดพลาด แต่มันมีความภูมิใจ มีความภูมิใจว่าผิดเราก็เห็น พอผิดแล้วเห็นมันเจ็บไซ้ใหม่ พอภาวนาได้มันจะรักษา แล้วใช้ความละเอียด สุขุมรอบคอบ ความรอบคอบนะ พอพิจารณาไปต่อเนื่อง จากสติมันจะเป็นมหาสตินะ มันจะ

ละเอียดลึกซึ้งกว่านี้เยอะเลย ถ้ามันละเอียดลึกซึ้งอย่างนี้ เราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลาสมคูลของมันเป็นนะ

เวลาสมคูลนะ เราจะอ้าง เราจะคาดจะหมายให้สมคูลเมื่อไหร่ไม่ได้ มันจะสมคูลของมัน ถ้ามันสมคูลของมัน ถ้ามันสมคูลของมันนะ เห็นไหม อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค มัชฌิมาปฏิปทา คือความสมคูล ถ้าความสมคูล บางคนพิจารณาไม่กี่ครั้งมันก็ขาดได้ บางคนพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันไม่ขาดสักที บางคนพิจารณาไม่ขาดจนเดี๋ยวนี้ก็ยังมิ แต่ถ้าเราพิจารณาของเราไป ซ้ำแล้วมีความขยันหมั่นเพียรของเรา

ถ้ามันจะทุกข์ยากขนาดไหน เพราะเราก็เคยเห็นความผิดพลาดมาแล้ว เราทำให้ดี พิจารณาแยกแยะให้ดี เวลามันขาด พิจารณากาย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ พิจารณาเวทนา เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ พิจารณาจิต เวลาจิตมันขาดออกไป จิตเป็นจิต กายเป็นกาย ทุกข์เป็นทุกข์ พิจารณาธรรมารมณ์ มันขาดหมดเลย

เวลามันขาด ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขาดที่กาย พิจารณากาย ขาดที่กายก็จบ พิจารณาที่เวทนา ขาดที่เวทนา ก็จบ พิจารณาจิต ขาดที่จิต ก็จบ พิจารณาธรรม ขาดที่ธรรม ก็จบ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเดียว ไม่ใช่ไล่ไปหมดว่า กาย เวทนา จิต ธรรม...ไม่ใช่

คนถนัด ถนัดสิ่งใดทำสิ่งนั้น แต่พิจารณาแล้ว ถ้าพิจารณากาย พอพิจารณากายแล้วถ้ามันจิตซัด เราพิจารณาเวทนาบ้างได้ แต่เวลามันขาด มันขาดอันใดอันหนึ่ง แล้วเหมือนกันหมดเลย เวลามันขาด เห็นไหม เราใช้หนีไปแล้วมันจบหมดเลย เวลาขาด เวลาถ้าพิจารณามันขาด กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันปล่อยวางหมดเลย นี่สังโยชน์ สังโยชน์คืออะไร

สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิด เรามีความเห็นผิดมา จิตได้สำนึก ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ปิดตาตีธรรม ก็คิดว่า “เรารู้แล้ว เราเข้าใจแล้ว มันก็ไม่ใช่ของเรา เราเกิดมาเราก็ต้องตาย” นี่มันคิดเอง แต่จิตได้สำนึก จิตได้สำนึกมันหวงมันแน่น มันไม่ปล่อยหรอก เวลาตายไปแล้ว จิตออกจากร่างนี้ไปมันก็ไปเวียนว่ายตายเกิดอยู่อย่างนั้นนะ

แต่ถ้าเราพิจารณาของเรา เวลามันขาด สังโยชน์มันขาด สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สัตถัพพตปมาส เวลามันขาด เวลามันขาด เวลาขาดออกไปจากใจ สังโยชน์มันขาดไปแล้วมันเหลือสิ่งใดละ

กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วเหลืออะไร อะไรที่มันตำรอก อะไรที่มันคาย แล้วมันเหลืออะไร

สิ่งที่มันเหลือ ถ้ามันเหลือ เหลือคุณธรรม เหลืออกุปปิธรรม คำว่า “อกุปปิธรรม” พระโศดาบันเกิดอีก ๗ ชาติ

จิตปกติไม่มีต้นไม่มีปลาย การเวียนว่ายตายเกิด เหมือนคนโดนโทษประหาร คนติดคุกตลอดชีวิตไม่มีได้ออก นี่ก็เหมือนกัน จิตถ้าจะทำบุญกุศลขนาดไหน จะทำความเลวทรมานขนาดไหน ถ้าทำดีก็เกิดขึ้นไปบนสวรรค์ เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม หรือเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าทำชั่วนรกอเวจี หรือเกิดเป็นมนุษย์ที่ทุกข์ยาก เพราะว่ามันผ่านมา มนุษย์เป็นภพกลาง

สิ่งต่างๆ เวลามันขาดไป อกุปปิธรรม มันเป็นความจริงแท้ในจิตนั้น อกุปปิธรรมจากใจดวงนั้น ไม่ใช่มีใครให้ค่าหรือใครมาค้ำประกันทั้งนั้น มันเป็นของมันโดยตัวของมันเอง เพียงแต่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ว่าเป็นอย่างนั้นๆ แต่มันจะเป็นขึ้นมาจากการกระทำของจิตดวงนั้น จิตดวงใดก็แล้วแต่ถ้ามีสติปัญญา มีความเพียรชอบ มีความวิริยะมีความอดสาหัส มีการกระทำจริงขึ้นมามันถึงจะเป็นความจริง ถ้าความจริงอย่างนี้เกิดขึ้นมาถึงเป็นอกุปปิธรรม

อกุปปิธรรม เวลากิเลสขาดตั้งแขนขาด มันขาดไปแล้วก็ขาดไป แต่ถ้ามันเป็นสัญญา ใครก็บอกว่าปฏิบัติธรรมแล้ว เวลากิเลสขาดตั้งแขนขาด มันก็เป็นคำพูดอีกนะ แขน แขนอะไรขาด ตั้งแขนขาด คำว่า “ตั้ง” ตั้งแขนขาดนี้เป็นธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นการสมุจเฉตปหาน ยกขึ้นมาให้พวกเราเห็นจริงใจว่าเหมือนกับตัดแขนขาด แล้วก็นึกเอาสิว่าตัดแขนขาด นึกเอาว่าตัดแขนขาด...ไม่ใช่

ตัดกิเลสขาดต่างหาก ตัดกิเลสขาด แต่กิเลสขาดไปแล้ว ท่านเปรียบเทียบตั้ง คำว่า “ตั้งแขนขาด” ไ้เราก็บอกว่ายกแขนขึ้นมาแล้วตัดเลย

เขาอุบัติเหตุ แขนขาดเยอะเยอะไปหมด ต้องมีแขนเทียม เวลาแขนเขาขาดมันเป็นพระโศดาบันขึ้นมาบ้างไหม มันไม่ได้เป็นเลย นี่ก็พูดกันไป เพราะอะไร เพราะปิดตาตีธรรมใจ ปิดตาตีธรรม ปิดตาตีหม้อใจ ถูกก็มี ผิดก็มี ถูกก็ถูกกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้ถูกกรรมของตัว ผิด ผิดก็กิเลสล้วนๆ เลย

แต่ถ้าเราทำจริงของเราขึ้นมา เราเปิดตา เปิดตาแล้วเห็น เปิดตาแล้วเห็นธรรม แล้วเดินตามร่องตามรอย ความวิริยะ ความอุตสาหะ มีการกระทำของเรา แยกแยะของเราไป การแยกแยะนี้งานของใจ งานของใจนะ มันแยกมันแยะ มันพิจารณาของมันนะ เวลามันเสื่อม มันเสื่อมไปแล้วเราจะทำให้มันเจริญขึ้นมา เวลามันใช้ปัญญาไปแล้ว ปัญญาพิจารณาแล้วมันไม่เป็นกลาง มันไม่เป็นกลาง มันไม่พอดี เราก็กลับมาทำความเข้าใจแล้วพิจารณาแยกแยะไป

พอมันปล่อย ปล่อย เรารู้! ปล่อยมันเป็นแบบนี้ พอปล่อยแล้วถ้าพลังผลออกมา เดียวมันก็คืนพื้นตัวมา เราก็จับของเราใหม่ พอมันคิดพลาดไปแล้วเราก็จับใหม่ สิ่งที่เกิดพลาดไปแล้วก็เป็นครูใช้ใหม่ เราก็เข็ดขยาดใช้ใหม่ เราก็ละเอียดรอบคอบมากขึ้น พิจารณาบ่อยครั้งเข้าๆ ถึงที่สุดแล้ว มนุษย์จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ ความเพียรทางโลกเขาทำอาชีพการงาน เขาต้องมีความมุมานะของเขา ความเพียรทางใจ จะเดิน จะยืน จะนั่ง จะนอน แต่ใจมันหมุน หมุนตัวๆ เวลาปัญญามันเกิด ปัญญามันหมุนนะ ปัญญามันหมุน มันมีสติมีปัญญาอยู่ในใจของเรา การเคลื่อนไหว การเคลื่อนย้ายมันก็เป็นปกติ แต่มีสติรอบคอบ รักษาของเราให้ดี ทำของเราขึ้นมา อันนี้จะเป็นอริยทรัพย์ เห็นไหม

เราเกิดมาเป็นมนุษย์มีกายกับใจ หน้าที่การงานเลี้ยงร่างกายนี้ ชาติตระกูลของเรา เวลาชาติตระกูลของเรา เวลาเราตายเราไปเกิดชาติตระกูลไหนล่ะ นี่คือชาติตระกูลในปัจจุบันนี้ไง มันเป็นสายบุญสายกรรม แต่ถ้าเราพยายามประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เราจะเป็นญาติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์นะ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เราจะเคารพบูชาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสียดละ เสียดละเป็นพระโพธิสัตว์ เสียดละมามาก เสียดละร้อยสัตว์พันสัตว์ด้วยเมตตา ด้วยปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเรา เราเป็นชาวพุทธ เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราจะพยายามประพฤติปฏิบัติให้สมดังความปรารถนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปรารถนามารื้อสัตว์พันสัตว์

เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อรื้อค้นหัวใจของเราเอง เราจะเปิดตาใจของเรา แล้วเห็นธรรมคือพิจารณาของเราเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ เอวัง